

Kestävydestä ja
kestävyykasvatuksesta

Diat pohjautuvat OKL:n kestävyys-
työrukkasen laatimiin materiaaleihin

Kestävyytyöskentelyä demolla

1. Keskustelkaa aluksi ryhmässänne siitä, mitä ymmärrätte kestävyyskasvatuksella ja kuinka määrittelisitte sen esimerkiksi oppilaalle, vanhemmalle jne. tämänhetkisen tietonne mukaan.
2. Tutustukaa materiaaleihin (linkit näissä dioissa) ja selvittäkää itsellenne, mitä tarkoittavat
 - ekologinen kestävyys
 - taloudellinen kestävyys
 - sosiaalinen kestävyys
 - kulttuurinen kestävyys
3. Visioikaa tulevaisuuden koulua ja kasvatusta (jos aikaa)
4. Tehkää dian 20 pohdintatehtävät ja kirjatkaa pohdintaanne Flingaan (ohjeet diassa). Varatkaa tähän aikaa vähintään 25 min.

Ekososiaalinen sivistys ja kestävä kehitys

(POPS & Unicef)

Käsiksi ekososiaaliseen sivistykseen

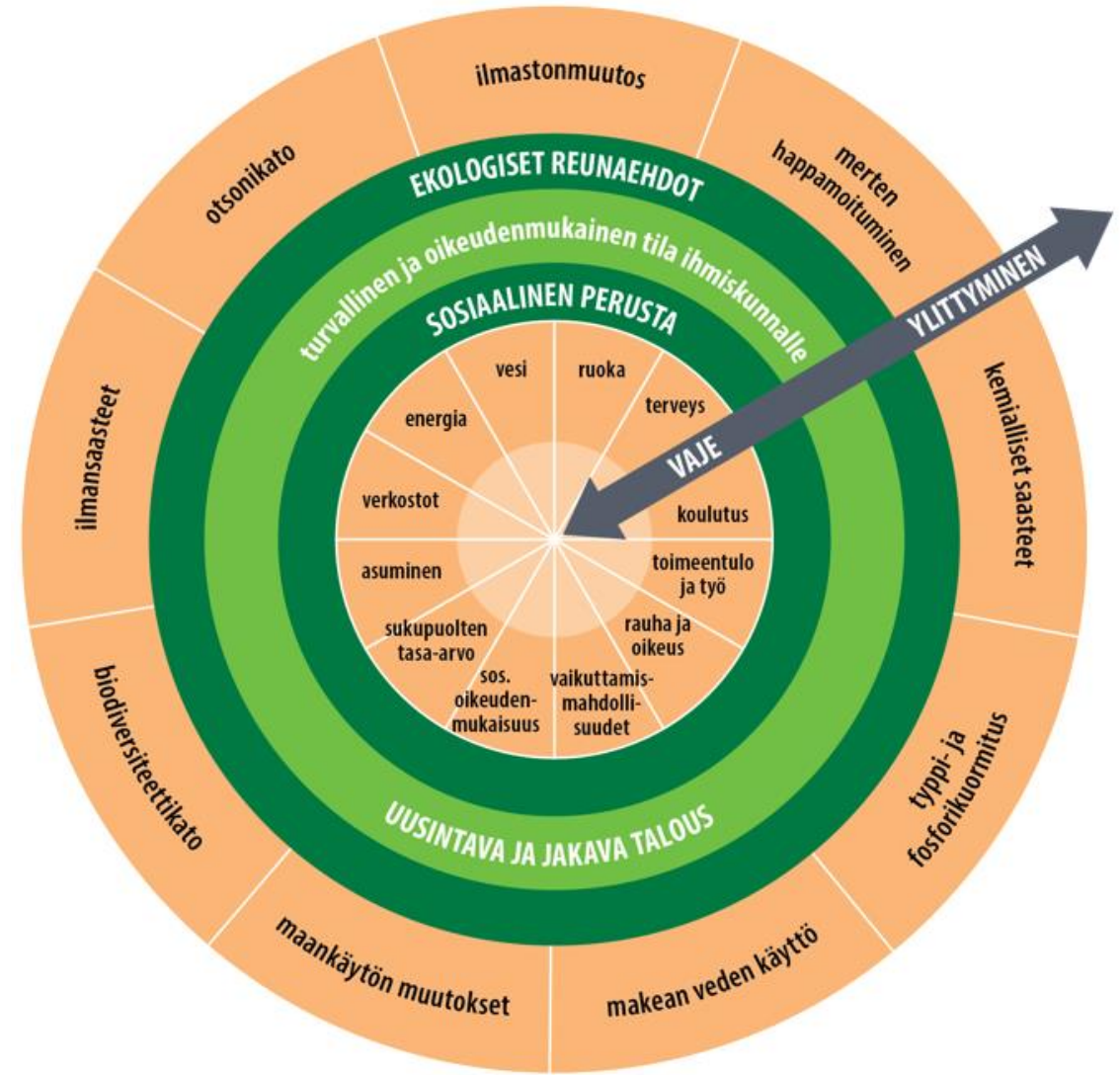
KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET
17 TAVOITETTA MAAILMAN MUUTTAMISEKSI

<https://www.unicef.fi/unicef/tyomme-paakohteet/kestavan-kehityksen-tavoitteet/>

Kestävyydonitsi (Raworth 2017)

Raworthin donitsitalousmallissa keskiössä ovat ihmisen elämän perustarpeet ja ulkorajalla maapallon ekologisen kantokyvyn luomat reunaehdot. Talousjärjestelmän tulisi puolestaan asettua näiden rajojen väliin.

Kestävyyden ulottuuksien tutkintaa (diat 6–15)

(ks. lisää <https://moodle oulu.fi/course/view.php?id=7461>)

Ekologinen kestävyys

Luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien toiminnan säilyttäminen ja varmistaminen sekä ihmisten toiminnan sopeuttaminen siihen niin, että luonnon kestokyky ei ylity saastuttamisen tai luonnonvarojen liikakäytön kannalta

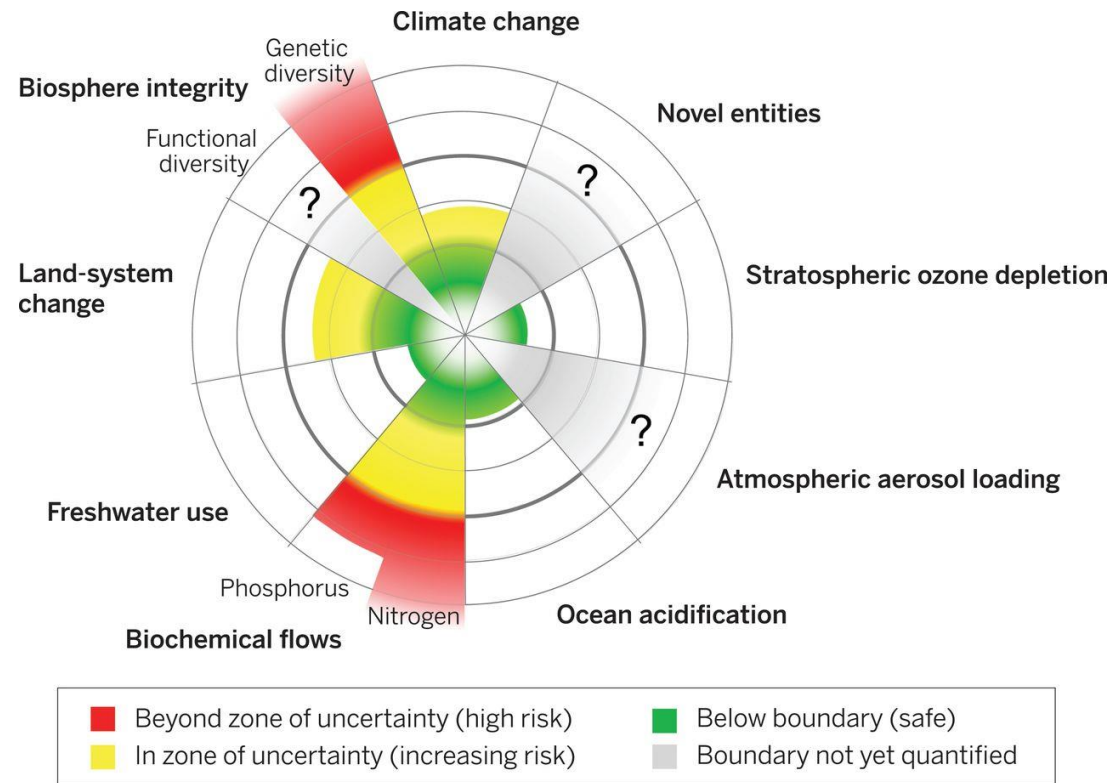
Hömötiainen

Ekologinen kestävyys - näkökulmia

- Planeetan rajat
 - Luonnon kestokyvyn säilyttäminen, monimuotoisuuden ylläpitäminen ja ekosysteemien toiminnalle tilan antaminen
 - Planetaarinen kansalaisuus
 - Kansainvälinen yhteistyö & toiminnan mittakaavan ymmärtäminen
 - Lokaalit ja globaalit tarkastelunäkökulmat (esim. Suomen metsät ja sademetsät)
 - Luontosuhde (ihmisen ja luonnon suhteen pohtiminen)
 - Systemiajattelu
 - rajatummin erilaisten ekosysteemien ja luonnon ja aineiden kiertokulkujen yhteydessä ja edelleen laajentaen ihmisen toiminnan ja ekosysteemien vuorovaikutus ja kietoutuneisuus
 - Varovaisuusperiaate ja ennakointi (toimitaan luonnon ja ympäristön hyväksi jo ennen kattavaa tutkimustietoa asiasta)
-

Ekologinen kestävyys - Planeetan rajat

Ilmastonmuutos

Biodiversiteettikato

Maankäytön muutokset

Makean veden saatavuus

Typen ja fosforin kierrot

Merten happamoituminen

Ilmanlaatu

Stratosfäärin otsonikato

Ympäristön kemikalisoituminen

Taloudellinen kestävyys

- Talous
 1. Kuvaa inhimillisen elämän kannalta välttämättömien asioiden (esim. ruoka) tuottamista (mitä tuotetaan, miten jne.), kuluttamista (mitä kulutetaan, ketkä kuluttavat), työnjakoa ja jakautumista
 2. Markkinatalous, jonka varassa myös julkisen talouden on nähty toimivan. Vallalla varsinkin nykyään.
 - Markkinoilla kilpailevien yritysten tehtävä on tuottaa mahdollisimman paljon voittoa omistajilleen ja tämän ne tekevät esimerkiksi tavoittelemalla halpoja raaka-aineita, halpaa työvoimaa, tehokkaita prosesseja ja/tai vahvaa markkina-asemaa (kapitalistinen elinkeinotoiminta)
 - Sosiaaliset ja ekologiset kestävyysteemat ovat toissijaisia eikä kokonaisvaltaisen kestävä kehityksen takaaminen ole yrityksen elinkeinotoiminnan päämäärä.
 - Historiallisesti tarkasteltuna talouden ja **hyvinvoinnin** kasvu on rakentunut fossiilisten polttoaineiden ja muiden luonnonvarojen käytölle.
 - Esim. Suomen sodanjälkeinen historia; hyvinvointivaltion rakentaminen, koulutustason lisääntyminen, massayliopisto(?)
 - Miten ratkaistaan?
 - ”Markkinat hoitaa!!”
 - ”Teknologian kehittyminen hoitaa!!”
 - ”Talouden pohjarakennetta tulee muuttaa totaalisesti”
 - **Millaiseen taloudelliseen järjestelmään koulu sosiaalista tulevia sukupolviamme?**
-

Taloudellinen kestävyys - talouskasvu

- Taloustieteissä ja yhteiskunnallisessa keskustelussa (jatkuvaa) talouden kasvua perustellaan köyhyyden poistamisella, eriarvoisuuden vähentämisellä ja hyvinvoinnin kasvattamisella.
 - Globaali sosiaalinen oikeudenmukaisuus? Pitäisikö rikkaiden maiden luopua talouskasvun tavoittelusta, jotta kehittyvien maiden talous voisi kasvaa?
 - Ylisukupolvisuus? Miten turvataan tulevien sukupolvien hyvinvointi?
- Kestävän kehityksen tavoitteiden pohjalta tarkasteltuna taloudellinen kestävyys on osaltaan pyrkimystä parantaa ihmisten taloudellista tilannetta turvaamalla talouden kasvu.
 - Ongelmana esimerkiksi ruoan epätasainen jakautuminen; samaan aikaan kun toisaalla ihmiset näkevät nälkää, toisaalla kärsitään liikalihavuudesta ja sen aiheuttamista elintasosairauksista
 - Mitä talouden kasvulla tavoitellaan?
 - Onko se itseisarvo? Tuottaako talouskasvu hyvinvointia ja onnellisuutta?
 - Tavoitteissa talouskasvun oletetaan olevan kestävä vihreää kasvua (*Green Growth*) eli sellaisen taloudellisen toiminnan kasvattamista, joka vahvistuessaan vähentää ympäristökuormitusta
 - Onko tällaista olemassa maailmassa?
 - Talouden kasvu tulee irtikytkä ympäristövaikutusten kasvusta. Irtikytkenällä (*decoupling*) tarkoitetaan talouskasvun ja ympäristökuorman tai resurssien käytön kasvun välisen korrelaation katkaisemista (Jackson 2009; Ollikainen ja Pohjola 2013 KEKE-oppimateriaalin mukaan).
- Ekologinen jälleenrakennus (Bios -tutkimusyksikkö)
 - Yhteiskunnan muutos kestäväksi vaatii samankaltaista jälleenrakennusta, kuin sotien jälkeen, jolloin esimerkiksi Suomesta rakennettiin hyvinvointivaltio
 - Poiketen jälleenrakennuksesta, ekologinen jälleenrakennus ei kuitenkaan voi perustua fossiilisten polttoaineiden ja muiden luonnonvarojen kerskuluttamiseen

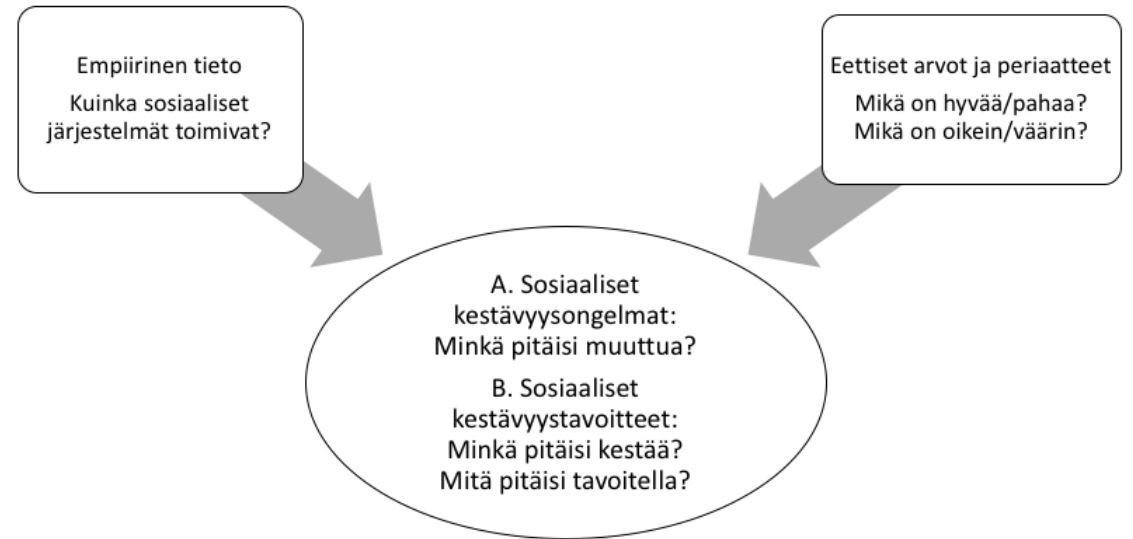
Sosiaalinen kestävyys

- Sosiaalinen kestävyys on hankalasti määriteltävä, koska sitä tutkitaan monien eri tieteenalojen näkökulmasta ja määrittelyyn liittyy vaikeasti mitattavia tekijöitä (esim. onnellisuus).
 - **Sosiaalisesti kestävät yhteisöt ovat oikeudenmukaisia, monipuolisia, demokraattisia ja tarjoavat eväät laadukkaaseen elämään.** (McKenzie 2004.)
 - Aineelliset ja menettelylliset ulottuvuudet: mihin pyritään ja miten sinne päästään?
 - Myös YK:n tavoitteet ovat lopputulematavoitteita.
 - Sosiaalisen kestävyuden tulkinnat perustuvat sekä empiiriseen tietoon sosiaalisen maailman toiminnasta sekä *ettisiin arvostelmiin siitä, mikä on arvokasta ja tavoiteltavaa*. -> arvokeskustelun merkitys sekä yksilöinä että yhteisöinä
 - Yhtäältä sosiaalinen kestävyys tavoitteena sinänsä ja toisaalta edellytyksenä ekologiselle kestävyydelle (esim. osallistuminen päätöksentekoon)
 - (Opettajan)koulutuksen näkökulmasta tärkeimpiin teemoihin kuuluvat ihmisten hyvinvointi, tasa-arvo, oikeudenmukaisuus, demokratia hallinnonmuotona, mutta ennen kaikkea elämäntapana kouluyhteisöissä (Colantonio 2009; Dillardin ym. 2009; Männistö 2020; Männistö 2022).
-

Sosiaalisten kestävyystavoitteiden määrittely

kuvio:

<https://moodle oulu.fi/mod/book/view.php?id=397575>

Sosiaalinen kestävyys: case oikeudenmukaisuus

- Oikeudenmukaisuus: globaalin ja yhteiskuntien välisen oikeudenmukaisuuden suhde?
 - Kenelle jaetaan ja mitä? Miten hyödyt ja haitat jaetaan?
 - Ilmastonmuutos pakottaa tarkastelemaan oikeudenmukaisuutta globaalilla tasolla, mutta käytännön toteutus yleensä kansallisvaltioissa.
 - Millaisin yhteiskunnallisin järjestelyin globaali oikeudenmukaisuus toteutetaan (kansallisvaltiot yksin/yhteistyössä, globaali mekanismi)?
 - Mikä on globaalin ja yhteiskunnan sisäisen oikeudenmukaisuuden välinen suhde?
 - Oikeudenmukaisuus sukupolvien/eri lajien välillä.
 - Tulevat sukupolvet haavoittuvaisia: eivät voi valita lähtötilannetta, teknologia asettaa reunaehdot (polkuriippuvuus)
 - Toisaalta myös tässä esim. käsitteen määrittelyn ongelmat (sukupolvi ei ole yksiselitteinen) ja tulevien sukupolvien tarpeiden määrittely
-

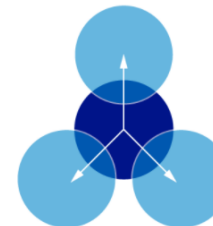
Kulttuurinen kestävyys

- Kulttuurin (laajasti tarkasteltuna koko elämäntapojen) tarkastelu on edellytyksenä pohdinnalle siitä, mikä on todella kestävää ja mikä ei ole. Tällöin pohdittavaksi tulee, minkä tulisi muuttua ja mitä meidän tulisi muuttaa.
 - (ks. esim. Soini & Birkeland 2014)

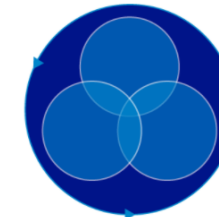
Kulttuuri neljäntenä ulottuvuutena

Kulttuuri välittävänä tekijänä

Kulttuuri muutosprosessina kohti kestävyttä

Kulttuurinen kestävyys

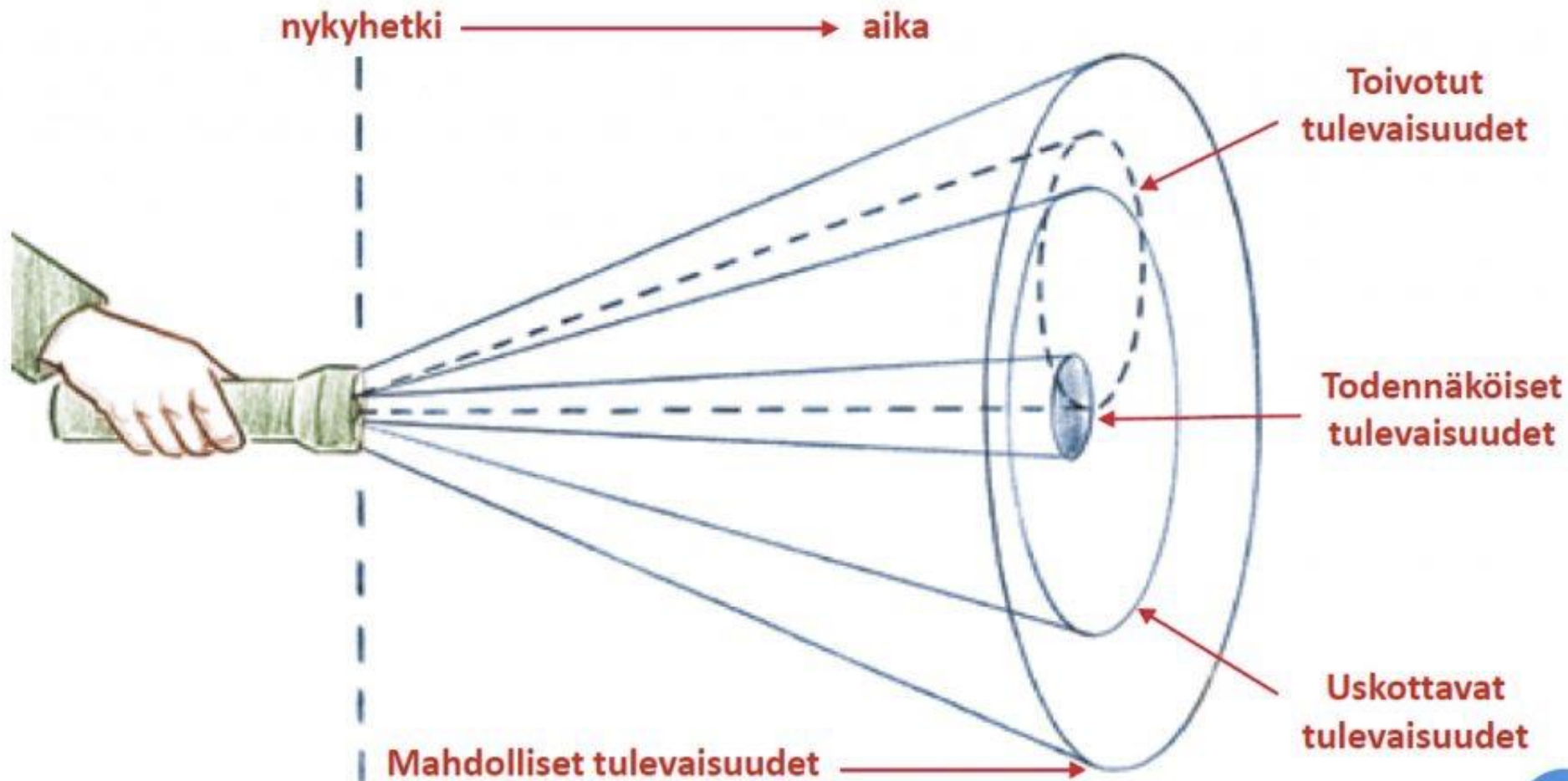
- Taustaoletuksena on, että määrittelemme kulttuurin laajasti elämäntapoina ja jatkuvasti muuttuvina prosesseina.
 - Näkökulman mukaan kulttuuri kattaa siis kaikki muut kestävyiden ulottuvuudet, ja kulttuurin muutoksesta tulee kestävyiden keskeinen huolenaihe tai paradigma.
 - Kulttuurinen kestävyys voidaan määritellä omien elin- ja toimintatapojen muuttamisena kestävämmäksi, jolloin pyrimme kehittämään uudenlaisia käyttäytymistapoja, uudenlaisia arvoja ja uudenlaisia elämäntapoja (vrt. eko-kulttuurinen sivistys, Dessein ym., 2015).
 - Edellyttää yhteistyötä ja vuorovaikutusta; sosiaalinen oppiminen sekä osallisuus ja osallistuminen korostuvat
 - Huomioitava sekä säilyttävä että dynaaminen luonne: suhde menneisyyteen kiinnittämällä huomiota kulttuurimme arvokkaisiin ilmenemismuotoihin ja vahvuuksiin sekä oppimalla niistä (kaikki ei ole säilyttämisen arvoista), toisaalta muutetaan niitä asioita ja käytäntöjä, jotka eivät ole luonteeltaan kestäviä.
-

Pohdintatehtäviä

Miten avarasti näemme tulevaisuuden?

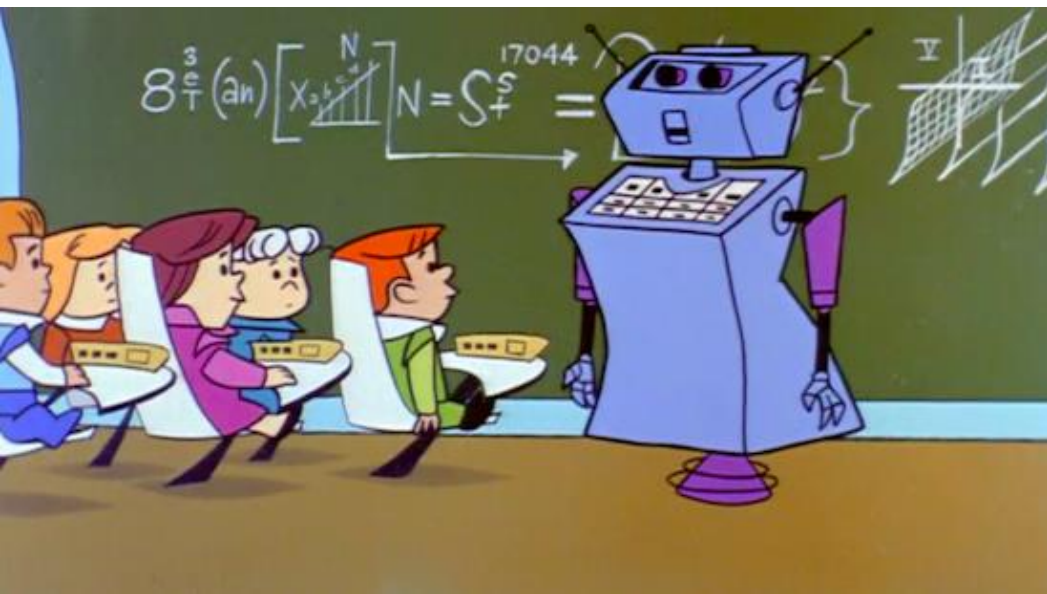

Lähde: Bland, J. & Westlake, S. (2013). Don't stop thinking about tomorrow. A modest defence of futurology. Nesta.
https://media.nesta.org.uk/documents/dont_stop_thinking_about_tomorrow.pdf

OKKA

Kuinka osaamme käyttää tulevaisuutta nykyhetkessä?

Koulu 2055

Visio

- Millainen maailma ja yhteiskunta meillä on vuonna 2055?
- Millainen koulu on? Millainen opettaja on? Millaisia oppilaat ovat?

Backtracking

- Miten tähän tilanteeseen on tultu? Mitä tapahtumia ja välivaiheita voit kuvitella?
 - Millaisia valintoja teemme yksilöinä tai yhteiskuntana nyt, että liikumme kohti tuota tilannetta?
-

Pohdittavaksi pienryhmille

1. Oma näkökulmani kestävyteen:
 - Mitä kestävyiden teemat näkyvät omassa ajattelussasi ja elämässäsi?
 - Miten näet kestävyiden oman alasi asiantuntijana?
2. Koulun ja kasvatuksen näkökulma:
 - Miten kestävyiden osa-alueet näyttäytyvät koulun todellisuudessa?
 - Miten niiden pitäisi näkyä ja mitä pitäisi tehdä, jotta ne alkaisivat näkyä?
3. Nykyhetki:
 - Mihin näkökulmiin/teemoihin tms. voidaan tarttua koulussa jo nyt ja miten?

Kohdat 2. ja 3. kootaan Flingaan <https://edu.flinga.fi/s/EY2Q5QK>

